

Vannforsyning

Enebakk kommune

Sammendrag

Bestilling

Kontrollutvalget
sak 16/2025 18.06.2025

Formål

Formålet med undersøkelsen er å vurdere i hvilken grad Enebakk kommune ivaretar sine plikter i forhold til å sikre innbyggerne trygt vann og sikker vannforsyning.

Problemstillinger

- I hvilken grad følger kommunen opp vannverket slikt at det leveres trygt vann til innbyggerne i kommunen?
- Følger kommunen opp at det gjennomføres nødvendige beredskapsforberedelser og at det utarbeides beredskapsplaner for vannsikkerheten?

Metode og praktisk gjennomføring

Prosjektet er gjennomført av revisjonens egne ansatte og gjennomført, dokumentert, kvalitetssikret og rapportert i samsvar med god kommunal revisjonsskikk, herunder RSK 001 Standard for forvaltningsrevisjon.

Datainnsamlingen bygger på dokumentanalyse og intervju. Revisjonen har mottatt dokumentasjon fra Enebakk kommune og de to private vannverkene for perioden 2024–2025, herunder kommunale beredskapsdokumenter og ROS-analyser, rapporteringer til Mattilsynet og årsrapporter fra vannverkene, samt samarbeidsavtalen mellom kommunen og vannverkene.

Det er gjennomført intervju med leder for kommunalteknikk og beredskapskoordinator i Enebakk kommune, representanter fra de to vannverkene (Flateby vannverk og Kirkebygden & Ytre Enebakk vannverk), samt innhentet opplysninger fra kommuneoverlege via e-post. Intervjuobjektene har fått anledning til å verifisere sine uttalelser.

Revisjonen har ikke hatt tilgang til vannverkens interne ROS-analyser eller beredskapsplaner. Vurderinger av kommunens ROS- og beredskapsarbeid bygger derfor på kommunens dokumentasjon og opplysninger fra intervju.

Revisjonskriterier

Revisjonskriteriene er utledet fra kommuneloven, folkehelseloven, helseberedskapsloven, sivilbeskyttelsesloven, forskrift om kommunal beredskapsplikt, drikkevannsforskriften med tilhørende veileder, samt samarbeidsavtalen mellom kommunen og vannverkene.

Sammendrag og konklusjon

Enebakk kommune får hele sin vannforsyning levert fra to private vannverk. Både kommunen og vannverkene beskriver samarbeidet som tett og dialogen som god.

Kommunens løpende oppfølging av vannkvalitet er i hovedsak basert på informasjon som mottas ved hendelser. Det innhentes i begrenset grad systematisk dokumentasjon om vannkvalitet over tid, herunder

analyser av prøveresultater som ligger nær fastsatte grenseverdier. Kommuneoverlegen har påpekt at kommunen ikke har kontrollert om varslingsrutinene mellom kommunen og vannverkene er samordnet.

Kommunen har etablert en temaside om vannforsyning på sine nettsider og viser til at vannverkene publiserer løpende informasjon ved avvik. Begge vannverk benytter adressebasert varsling ved hendelser som berører abonnentene.

Vannforsyning er inkludert i kommunens helhetlige ROS-analyse, der langvarig svikt i vann- og avløpssystemene er analysert som et eget scenario. Analysen identifiserer flere risikoreduserende tiltak, men disse er i begrenset grad fulgt opp gjennom operative planer, tiltakskort eller øvelser. Kommunen har ikke gjennomført beredskapsøvelser for vannforsyning i samarbeid med vannverkene.

Det foreligger ikke skriftlige avtaler om nødvannforsyning. Videre er det ikke avklart hvordan sårbare institusjoner skal sikres tilgang til vann ved bortfall av ordinær vannforsyning.

Revisjonen vurderer at kommunens oppfølging av vannforsyningen i hovedsak er reaktiv og hendelsesbasert. Mangelen på faste rutiner for systematisk innhenting og analyse av vannkvalitetsdata innebærer at kommunen i liten grad følger utviklingen over tid og har begrenset grunnlag for å identifisere risiko før avvik oppstår. Etter revisjonens vurdering innebærer dette at kommunen bare delvis oppfyller sitt ansvar etter folkehelsesloven.

Selv om vannforsyning er inkludert i kommunens helhetlige ROS-analyse, svekkes beredskapen av at identifiserte tiltak i liten grad er operasjonalisert i planer, tiltakskort eller øvelser. Fraværet av felles beredskapsøvelser med vannverkene reduserer kommunens evne til å håndtere alvorlige hendelser knyttet til vannforsyningen.

Det mest vesentlige funnet er at kommunen ikke har inngått skriftlige avtaler om nødvannforsyning. Etter revisjonens vurdering innebærer dette at kommunen ikke har tilstrekkelig styring med et beredskapsområde som er kritisk for liv og helse, særlig for sårbare institusjoner.

Samlet sett vurderer revisjonen at dagens praksis øker kommunens sårbarhet og medfører risiko for at tidlige varselsignaler ikke fanges opp eller følges opp på en systematisk måte.

Anbefalinger

Med bakgrunn i vår gjennomgang vil vi anbefale kommunedirektøren i Enebakk kommune følgende:

- sørge for at kommunen har en etablert og dokumentert nødvannsløsning med tydelig avklarte distribusjonslinjer
- sørge for at beredskapsarbeidet knyttet til vannforsyning herunder tiltakskort, blir oppdatert
- sørge for at det gjennomføres regelmessige beredskapsøvelser knyttet til vannforsyning i samarbeid med vannverkene
- sørge for at informasjon om vannkvalitet og vannverkens farekartlegginger og beredskapsplaner blir aktivt innhentet av kommunen.

Et utkast til rapport har blitt oversendt kommunedirektøren til uttalelse. Kommunedirektørens uttalelse datert 21.mai 2026 er vedlagt rapporten.

Innhold

Sammendrag.....	2
1. Innledning.....	6
1.1. Bakgrunn for prosjektet	6
1.2. Formål og problemstillinger	6
1.3. Avgrensning av prosjektet.....	6
2. Metode.....	7
3. Revisjonskriterier	10
4. Beskrivelse av vannforsyning i Enebakk kommune.....	11
5. Oppfølging av vannverkene	14
5.1. Fakta.....	14
5.1.1. Samhandling og møtepunkt mellom kommune og vannverk.....	14
5.1.2. Varsling fra vannverk til kommunen	14
5.1.3. Vannverkets drift og kommunens involvering.....	15
5.1.4. Informasjon til innbyggere.....	16
5.2. Revisjonens vurdering.....	16
6. ROS- og beredskapsarbeid	18
6.1. Fakta.....	18
6.1.1. Kommunens ROS- arbeid	18
6.1.2. Kommunens beredskapsplanverk	19
6.1.3. Status for tiltakskort og revisjoner.....	20
6.1.4. Samarbeid og informasjonsdeling med vannverkene.....	20
6.1.5. Håndtering av hendelser og eskalering.....	21
6.1.6. Varsling og kontaktlister	21
6.1.7. Beredskapsøvelser og samhandling.....	22
6.1.8. Erfaringer fra hendelser og øvrig samarbeid	22
6.1.9. Kommunens arbeid med nødvann.....	22
6.1.10. Kommunens vurdering av leveringssikkerhet	23
6.1.11. Status for avtaler om nødvann.....	23
6.1.12. Vannverkens kapasitet og egne løsninger.....	23
6.1.13. Ansvarsavklaringer og behov hos sårbare institusjoner	24
6.2. Revisjonens vurdering.....	24
7. Oppsummering og konklusjon	27
8. Anbefalinger	28
Referanser	30

Vedlegg 1 – Uttalelse fra kommunedirektøren	31
Vedlegg 2 – Utledning av revisjonskriterier	33

1. Innledning

1.1. Bakgrunn for prosjektet

Kontrollutvalget i Enebakk kommune vedtok i sitt møte 18. juni 2025, sak 16/2025, at Viken kommunerevisjon IKS (VKR) skulle gjennomføre en forvaltningsrevisjon av leveringssikkerheten av vannforsyningen i kommunen.

1.2. Formål og problemstillinger

Prosjektets formål er å vurdere i hvilken grad Enebakk kommune ivaretar sine plikter i forhold til å sikre innbyggerne trygt vann og sikker vannforsyning.

I denne forvaltningsrevisjonen søker vi å belyse følgende problemstillinger:

- I hvilken grad følger kommunen opp vannverket slikt at det leveres trygt vann til innbyggerne i kommunen?

Her vil vi blant annet belyse hva kommunen gjør for å følge opp vannverket bla. når det gjelder rapportering og informasjon, samt sikring av tilstrekkelig vannkvalitet.

- Følger kommunen opp at det gjennomføres nødvendige beredskapsforberedelser og at det utarbeides beredskapsplaner for vannsikkerheten?

Her vil vi blant annet belyse kommunens arbeid med sikre vannsikkerheten både ved daglig drift og i kriser, bl.a. når det gjelder levering av nødvann.

1.3. Avgrensning av prosjektet

Prosjektet er avgrenset til de områdene som er nødvendige for å besvare problemstillingene fastsatt av kontrollutvalget, jf. kapittel 1.2. Revisjonen omfatter derfor kun vurderinger som er direkte knyttet til kommunens ansvar for å sikre trygt drikkevann og en forsvarlig beredskap for vannforsyningen.

Dette innebærer at revisjonen ikke er en fullstendig gjennomgang av kommunens totale tjenesteproduksjon innen vann- og avløp. Tema som faller utenfor problemstillingene – som vurderinger av, VA-normen, byggesaksbehandling, utslippstillatelser, miljøpåvirkning eller andre områder innen plan- og bygningsmyndighetene – inngår ikke i denne undersøkelsen.

Revisjonen omfatter vurderinger av kommunens ansvar og oppfølging, slik dette fremgår av lov og forskrift. For de private vannverkene beskriver vi kun deres praksis slik den fremkommer i dokumenter og intervju, men vi har ikke gjennomført vurderinger av vannverkernes drift utover det som er relevant for kommunens rolle.

Revisjonens vurderinger, konklusjoner og anbefalinger er dermed avgrenset til kommunens ansvar etter kommuneloven, folkehelseloven, helseberedskapsloven, sivilbeskyttelsesloven, drikkevannsforskriften, veileder til drikkevannsforskriften, forskrift om beredskapsplikt og samarbeidsavtalen med vannverkene. Dette omfatter kommunens plikt til å ha oversikt, følge opp avvik, sikre beredskap og sørge for nødvendige avtaler og rutiner – men ikke forhold som ligger til vannverkens selvstendige eier- og driftsansvar.

2. Metode

Forvaltningsrevisjon utført av Viken kommunerevisjon IKS gjennomføres, dokumenteres, kvalitetssikres og rapporteres i samsvar med kommuneloven og god kommunal revisjonsskikk ¹.

Prosjektet er gjennomført av revisjonens egne ansatte på bakgrunn av kravene som stilles til gjennomføring av forvaltningsrevisjon som prosjekt. Det vil si at gjennomgangen er basert på RSK 001 Standard for forvaltningsrevisjon² som er vedtatt av Norges Kommunerevisorforbund (NKRF).

Samtlige revisorer som har deltatt i prosjektet er løpende vurdert å være uavhengige, habile og objektive, jf. RSK 001 punkt 3.

Informasjonen som er presentert i dette prosjektet, er hentet inn gjennom dokumentanalyse og intervju.

Vi viser til kapittel 1.3 for avgrensinger i prosjektets omfang.

Dokumentanalyse som metode

Dokumentanalysen har tatt utgangspunkt i kommunens og vannverkens styringsdokumenter, planer og rapporteringer. Dokumentene er vurdert opp mot relevante krav i lov, forskrift og veiledere. Analysen er brukt til å kartlegge formelle rammer og praksis, samt å identifisere avvik eller mangler i oppfølging og beredskap.

Revisjonen har mottatt dokumentasjon fra Enebakk kommune og de to vannverkene for perioden [2024–2025]. Materialet omfatter blant annet:

- beredskapsplaner og ROS-analyser fra kommunen
- rapporteringer til Mattilsynet fra vannverkene
- årsberetning for vannverkene
- hovedplanen til FVV
- samarbeidsavtale mellom kommunen og vannverkene

Revisjonen har ikke mottatt eller har innsikt i vannverkens beredskapsplaner eller ROS-analyser.

¹ God kommunal revisjonsskikk i forvaltningsrevisjon og eierskapskontroll kommer til uttrykk først og fremst i RSK 001 Standard for forvaltningsrevisjon og RSK 002 Standard for eierskapskontroll. Gjeldende standarder er fastsatt av Norges Kommunerevisorforbunds styre høsten 2020. Standarden bygger på norsk regelverk og internasjonale prinsipper og standarder, fastsett av International Organization of Supreme Audit Institutions (INTOSAI) og Institute of Internal Auditors (IIA).

² Vedlegg 2 – RSK 001 – Standard for forvaltningsrevisjon

Intervju som metode

I undersøkelsen er det gjennomført intervju med:

- Leder kommunalteknisk – Enebakk kommune – 21.01.2026 – **verifisert**
- Beredskapskoordinator – Enebakk kommune – 21.01.2026 - **verifisert**
- Kirkebygden og Ytre Enebakk vannverk – 10.12.2025 - **verifisert**
- Flateby vannverk – 10.12.2025 – **verifisert**
- Kommuneoverlege – Enebakk kommune – e-post – 11.02.2025 – **verifisert**

Intervjuobjektene er valgt ut for å sikre bred faglig representasjon fra både kommunen og vannverkene. Utvalget er gjort strategisk med formål å belyse begge problemstillingene og sikre informasjon om både drift, myndighetsutøvelse og beredskap.

Intervjuguidene har vært tilpasset informantenes roller, men bygget opp slik at alle intervju inneholder spørsmål knyttet til begge problemstillingene. Dette gir et tilstrekkelig grunnlag for å sammenligne informasjon på tvers av aktører.

Intervjuene ble gjennomført slik at samtalen var tematisk styrt, men med fleksibilitet til å følge den rekkefølgen og de sammenhengene som intervjuobjektet selv opplevde som naturlige. Denne tilnærmingen la til rette for at informantene kunne formidle relevant informasjon uten å bli bundet av en fast intervjurekkefølge.

Intervjuene ble gjennomført som stedlige intervju. Kommuneoverlegen har mottatt spørsmål skriftlig via e-post. Revisjonen fikk i tillegg en omvisning på begge vannverkene, samt en kort gjennomgang av systemet Gemini, som gir oversikt over vannverkenes ledningsnett.

Revisjonen har i tillegg hatt dialog i etterkant av intervjuene med leder for kommunalteknikk og beredskapskoordinator per e-post

Bruk av kunstig intelligens (KI)

KI-verktøy (Copilot) er benyttet som støtte ved dokumentanalyse, møterefertat og utarbeidelse av sammendrag. All KI-generert tekst er gjennomgått og kvalitetssikret av revisjonen i tråd med VKRs interne retningslinjer og kravene i RSK 001 til dokumentasjon og revisjonsfaglig vurdering.

Dataenes pålitelighet og gyldighet

Validitet i undersøkelsen er ivaretatt ved at revisjonskriteriene er utledet fra relevant lov- og regelverk, og ved at datainnsamlingen er målrettet innrettet mot å besvare de fastsatte problemstillingene. Revisjonen har lagt vekt på å innhente informasjon som belyser både kommunens formelle styring, praktisering av rutiner og samhandling med vannverkene. Bruk av flere datakilder har bidratt til å styrke undersøkelsens reliabilitet, ved at sentrale funn er belyst og kontrollert gjennom både dokumentasjon og intervju. I tillegg er intervju gjennomført med sentrale og relevante informanter, og alle intervjuobjekter har fått anledning til å verifisere sine uttalelser. Opplysninger av vesentlig betydning er skriftliggjort og kontrollert mot tilgjengelig dokumentasjon der dette har vært mulig.

Vi mener dataene denne rapporten bygger på samlet sett er pålitelige og gyldige og derfor gir et forsvarlig

grunnlag for våre vurderinger, konklusjoner og anbefalinger.

Metodiske begrensninger

Revisjonen har ikke hatt tilgang til vannverkens interne ROS-analyser eller beredskapsplaner. Dette innebærer at vurderingen av kommunens arbeid med ROS- og beredskap bygger på kommunens dokumentasjon og på opplysninger fra intervjuene. Manglende tilgang til vannverkens interne dokumenter kan medføre at enkelte forhold ikke er fullt ut belyst sett fra vannverkens perspektiv. Dette vurderes likevel ikke som avgjørende for konklusjonene, da rapportens fokus er kommunens oppfølging og ansvar.

Høringsprosess

Et utkast til rapport har blitt oversendt kommunedirektøren til uttalelse. Kommunedirektørens uttalelse datert 21.mai 2026 er vedlagt rapporten.

3. Revisjonskriterier

Som kilder for revisjonskriteriene³ har vi i hovedsak benyttet helseberedskapsloven, folkehelseloven, forskrift om kommunal beredskapsplikt, sivilbeskyttelsesloven, kommuneloven, drikkevannsforskriften og veileder til drikkevannsforskriften,⁴ Samt samarbeidsavtalen mellom kommunen og vannverkene.

Revisjonskriteriene er utledet fra gjeldende lovverk og forskrifter som regulerer kommunens ansvar for vannforsyning og beredskap. De danner grunnlag for vurdering av om Enebakk kommune oppfyller sine plikter i henhold til lov og forskrift. Kriteriene er ikke nødvendigvis uttømmende for ethvert krav som stilles til alle sider av arbeidet innenfor vannforsyning i Enebakk kommune. Kriteriene er oppstilt etter revisjonens vurdering av hva som er det sentrale, basert på en vurdering av virksomhetens egenart og regelverket den forvalter.

Følgende spesifiseringer av kontrollutvalget er også lagt med i utformingen av revisjonskriteriene: Har Enebakk kommune gjort noen vurdering av leveringssikkerheten til vannverkene, og hvilke vurderinger er gjort dersom vannverkene ikke kan levere vann til innbyggerne? Hvilken dialog er det rundt dette? I hvilken grad er kommunen kjent med de risikovurderinger som vannverkene har gjort, og i hvilken grad er denne gjennomført sammen med kommunen?⁵

På bakgrunn av problemstillingene, innspill fra Kontrollutvalget og relevante krav i kildene, har vi utledet følgende revisjonskriterier⁶ for vår gjennomgang av vannforsyning i Enebakk kommune.

- Kommunen skal innhente nødvendig informasjon om forhold som kan påvirke drikkevannets kvalitet og følge opp avvik for å sikre at drikkevannet oppfyller kravene til trygt vann.
- Kommunen skal ha oversikt over hvor innbyggerne til enhver tid kan finne oppdatert informasjon om drikkevannskvaliteten.
- Kommunen skal inkludere vannforsyningen som kritisk samfunnsfunksjon i sin helhetlige ROS-analyse og beredskapsplan.
- Kommunen skal samarbeide med vannverkseierne om håndtering av svikt i drikkevannsforsyningen.
- Kommunen skal sørge for at det er avtaler for nødvannforsyning ved bortfall av ordinær forsyning.

³ Revisjonskriterier er en samlebetegnelse for krav og forventninger som benyttes for å vurdere kommunens virksomhet, økonomi, produktivitet, måloppnåelse, regeletterlevelse osv. Sammenholdt med faktabeskrivelsen danner revisjonskriteriene basis for de analyser og vurderinger som foretas, de konklusjoner som trekkes, og de er et viktig grunnlag for å kunne dokumentere avvik eller svakheter.

⁴ LOV-2010-06-25-45 Lov om sivil beskyttelse og beredskap (sivilbeskyttelsesloven). LOV-2000-06-23-56 Lov om helsemessig og sosial beredskap (helseberedskapsloven). LOV-2018-06-22-83 Lov om kommuner og fylkeskommuner (kommuneloven). LOV-2011-06-20-69 Lov om folkehelsearbeidet (folkehelseloven). FOR-2011-08-22-894 Forskrift om kommunal beredskapsplikt. FOR-2016-12-22-1868 Forskrift om vannforsyning og drikkevann (drikkevannsforskriften). Mattilsynet (2025). Veileder til forskrift om vannforsyning og drikkevann (drikkevannsforskriften).

⁵ Hentet fra revisjonens egne notater fra kontrollutvalgsmøte 10.09.2025

⁶ Vedlegg 2 – Utledning av revisjonskriterier

4. Beskrivelse av vannforsyning i Enebakk kommune

Vannforsyningen i Enebakk utføres av de to private vannverkene Flateby vannverk (FVV)⁷ og Kirkebygden & Ytre Enebakk vannverk (KYEY).⁸

Ansvar for vannforsyning er underlagt enhet for bygg og kommunalteknikk. Samarbeidet og den daglige kontakten med vannverkene er tillagt leder for avdeling for kommunalteknikk (avløp, renovasjon, vei og uteområder).

Flateby vannverk (FVV)

FVV informerer i intervju at de er organisert som et samvirkeforetak (SA) og har sitt forsyningsområde i Flateby og tilgrensende områder. Vannkilden er Gjeddevannet, og nedslagsområdet kontrolleres årlig.

Vannbehandlingen består av kjemisk felling med aluminiumsulfat, filtrering, pH-justering, aktivt kull og UV-desinfeksjon, noe som gir minst to hygieniske barrierer. Vannet lagres i høydebasseng før distribusjon. Kontroll og prøvetaking skjer daglig, med kontrollprøver hver 14. dag, og resultatene rapporteres til Mattilsynet.

Vannverket har ca. 1 592 abonnenter og totalt 1 856 andeler, med både husholdninger og næringsbygg som abonnenter. Alle skal ha installert vannmåler innen 1. januar 2025. Organiseringen består av et styre og administrasjon, samt tre ansatte: én daglig leder, én driftstekniker i 80 % stilling og én kontormedarbeider i 80 % stilling. I tillegg har vannverket fire personer i beredskapsvakt utenom kontortid.

Mattilsynet gjennomførte tilsyn ved FVV i 2024 med fokus på drikkevannskilden og risiko- og sårbarhetsanalyser; det ble ikke gitt pålegg og tilsynet ble godkjent.

Av årlig innrapportering 2025 til Mattilsynet for FVV fremgår det at beredskapsplanen, beredskapsøvelser og internkontrollsystemet er oppdatert siste år.

Kirkebygda og Ytre Enebakk vannverk (KYEY)

KYEY informerer i intervju at de er organisert som et samvirkeforetak (SA) og forsyner omtrent to tredjedeler av innbyggerne i Enebakk kommune. Vannkilden er Børtervannet, og nedslagsområdet kontrolleres jevnlig. Vannbehandlingen skjer ved membranfiltrering, supplert med UV-behandling og klorering ved behov. Det fremgår at vannverket benytter to membranfiltre og to UV-filtre i behandlingsprosessen etter utvidelse av vannbehandlingsanlegget, som ble ferdigstilt og satt i drift i 2025. Vannverket har også kapasitet til klortilsetting.

Videre forteller vannverket at det finnes to linjer for vannrensing, hvor den ene kan bygges ut ved behov for økt kapasitet. Vannet distribueres via et omfattende ledningsnett med flere høydebasseng. Videre forteller de at vannkvaliteten er stabil og dokumenteres gjennom årlige rapporter til Mattilsynet. Det foreligger en prøvetakingsplan med daglige prøver og regelmessige analyser av både råvann og behandlet vann.

KYEY har ca. 3 000 abonnenter, som omfatter institusjoner, inkludert sykehjem og enkelte kommunale bygg, i tillegg til husholdninger og næringsbygg.

I intervju opplyser KYEY at organiseringen består av et styre og administrasjon, samt tre faste ansatte: én

⁷ [Flateby Vannverk SA](#)

⁸ [Startsiden - Kirkebygden og Ytre Enebakk Vannverk SA](#)

daglig leder og to driftsmedarbeidere. I tillegg har vannverket fem personer i vaktordning utenom ordinær kontortid, der daglig leder og driftsmedarbeider fungerer som bakvakt. Av årlig innrapportering 2025 til Mattilsynet for KYEV fremgår det at beredskapsplan og internkontrollsystem er oppdatert siste år.

Samarbeidsavtalen mellom vannverkene og Enebakk kommune

Bakgrunn og formål med avtalen

Av samarbeidsavtalen mellom Enebakk kommune og de to vannverkene fremgår det at all vannforsyning i Enebakk utføres av private aktører. Avtalen skal presisere roller, ansvar og oppgaver mellom kommunen og vannverkene, samt legge til rette for samordning innen planlegging, drift og beredskap. Formålet er å sikre gode og kostnadseffektive løsninger for vannforsyningen i kommunen.

Vannverkens ansvar etter avtalen

Avtalen beskriver at vannverkene har det fulle ansvaret for å levere tilstrekkelige mengder drikkevann av tilfredsstillende kvalitet til abonnentene i sine forsyningsområder, i henhold til drikkevannsforskriften. Dette omfatter ansvar for:

- sikkerheten i vannforsyningen
- tilsyn i nedbørfelt
- etablering og drift av hygieniske barrierer
- reservevannforsyning og eventuell nødvannforsyning

Vannverkene skal også levere slokkevann til brannvesenet på nærmere angitte vilkår, og sørge for vannforsyning til nye utbyggingsområder. Kostnader knyttet til slike utbygginger skal dekkes av utbygger dersom ikke annet er avtalt.

Kommunens ansvar etter avtalen

Kommunens ansvar er beskrevet gjennom de offentlige myndighetsrollene kommunen utøver. Dette inkluderer:

- plan- og bygningsmyndighet
- forurensningsmyndighet
- helsemyndighet
- brannvernmyndighet

Avtalen presiserer at kommunen ikke skal gi byggetillatelse før det er dokumentert at det foreligger tilfredsstillende vannforsyning og brannsikring. Kommunen skal også sikre at arealplanlegging bidrar til å beskytte vannkilder og nedbørfelt mot forurensning. Som helsemyndighet skal kommunen kunne gripe inn dersom svikt i vannforsyningen kan utgjøre fare for liv og helse. Kommunen er medeier i det regionale brannvesenet, men har ikke ansvar for selve leveransen av slokkevann.

Samhandling og informasjonsutveksling

Avtalen beskriver at partene skal samordne relevante planer og utveksle nødvendig informasjon, herunder kartdata, kontaktlister og tekniske opplysninger knyttet til drift og beredskap. Vannverkene skal varsle kommunen dersom det oppstår forsyningsbegrensninger i deler av kommunen. Kommunen har ansvar for å holde felles kartdatabase (Gemini) tilgjengelig og oppdatert, mens vannverkene skal rapportere endringer fortløpende.

Beredskap

Partene opprettholder separate beredskapsplaner og vaktordninger, men er enige om å samarbeide ved krisesituasjoner. Samarbeidet omfatter blant annet tilgjengeliggjøring av mannskaper, utstyr og kjøretøy, samt gjennomføring av felles beredskapsøvelser. Avtalen legger til grunn at vannverkene skal oppfylle drikkevannsforskriftens krav til alternativ vannforsyning.

5. Oppfølging av vannverkene

Dette kapitlet setter søkelys på følgende problemstilling:

- I hvilken grad følger kommunen opp vannverket slikt at det leveres trygt vann til innbyggerne i kommunen?

Her vil vi blant annet belyse hva kommunen gjør for å følge opp vannverket bla. når det gjelder rapportering og informasjon, samt sikring av tilstrekkelig vannkvalitet.

Til denne problemstillingen har vi i kapittel 3 utledet følgende revisjonskriterier:

- Kommunen skal innhente nødvendig informasjon om forhold som kan påvirke drikkevannets kvalitet og følge opp avvik for å sikre at drikkevannet oppfyller kravene til trygt vann.
- Kommunen skal ha oversikt over hvor innbyggerne kan finne oppdatert informasjon om drikkevannskvaliteten.

5.1. Fakta

5.1.1. Samhandling og møtepunkt mellom kommune og vannverk

Leder for kommunalteknikk opplyser at vedkommende deltar fast i vannverkernes styremøter som observatør, og at styrepapirene mottas i forkant av møtene. Leder opplyser at vannverkernes rapporter og prøveresultater gjennomgås i styremøtene. Det opplyses også at leder for kommunalteknikk deltar i vannverkernes årsmøter. Dette bekreftes av vannverkene.

Leder for kommunalteknikk forteller at beredskapskoordinator, kommuneoverlege, kommunalsjef og enhetsleder teknisk har tidligere gjennomført egne møter med vannverkene for å bli kjent med organisering, drift og beredskapsarbeid. Revisjonen er ikke kjent med tidspunkt for disse møtene og har ikke mottatt dokumentasjon/referater av disse møtene.

I intervju forteller både vannverkene og leder for kommunalteknikk at dialogen mellom vannverkene og kommunen er tett og god. Både kommunen og vannverkene forteller at det er lav terskel for å ta kontakt, og at samarbeidet har blitt mye bedre de siste årene.

5.1.2. Varsling fra vannverk til kommunen

KYEV opplyser at de varsler kommunen og kommuneoverlegen ved avvik gjennom varslingsfunksjonen i Gemini. De forteller at varslingen utløser rutiner for ekstra prøver og nødvendige tiltak, og at meldinger sendes til en etablert mottakerliste bestående av kommunen, brannvesen, hjemmetjenesten, abonnenter og øvrige relevante aktører. FVV opplyser at avvik varsles både per telefon og via en felles SMS-tjeneste i Gemini VA.

Det fremgår av intervju at vannverket tar hurtigtester og nye prøver for å avklare om funn skyldes forurensning eller tekniske forhold. Ved funn som E. coli varsles kommunen og øvrige nøkkelpersoner både via SMS og telefon.

I intervju med leder for kommunalteknikk ble det opplyst at kommunen varsles ved avvik i vannkvalitet eller ved brudd i ledningsnett. Varsling om avvik rettes normalt til leder for kommunalteknikk, som vurderer hendelsen og videreformidler informasjon internt ved behov. Det ble opplyst at både beredskapskoordinator og kommuneoverlege mottar varsler gjennom etablerte varslingssystemer når avviket berører deres fagområde.

Kommuneoverlegen opplyser at SMS-varsler mottas ved avvik, og at vannverkene skal ta kontakt per telefon ved mer alvorlige hendelser. Varsler som mottas fra vannverkene vurderes å inneholde tilstrekkelig informasjon til å gjøre helsefaglige vurderinger, og kommuneoverlegen forventes å bli varslet ved resultater utenfor grenseverdiene etter drikkevannsforskriften. Kommuneoverlegen har ikke erfaring med alvorlige avvik etter tiltredelsen, og informasjonsflyten har derfor ikke vært testet i praksis. Kommuneoverlegen forteller at det savnes en kontroll av om varslingsrutinene mellom kommunen og vannverket er samstemte.

I intervju med leder for kommunalteknikk ble det opplyst at kommunen som hovedregel kun mottar informasjon fra vannverkene ved avvik, og ikke systematiske oversikter som for eksempel over prøveresultater som ligger nær grenseverdiene.

5.1.3. Vannverkets drift og kommunens involvering

Arbeidet med reservevannløsningen har pågått siden 2017, og den er nå under etablering. I møte med KYEV fremgår det at det er inngått avtale om reservevann via Hobøl og videre til Indre Østfold kommune, og at arbeidet med denne løsningen pågår etter Mattilsynets pålegg om tilstrekkelig reservevann innen 2027. Reservevannløsningen til FVV skal leveres fra KYEV, og kapasiteten er dimensjonert for å dekke det høyeste forbruket i året. KYEV informerer at kommunen har vært jevnlig orientert om status, men ikke vært involvert i forhandlingene. Kommunen forteller at de har blitt løpende informert i styremøter, om begge vannverkenes arbeid med reservevannløsninger. Kommunen har vurdert at vannverkene har gjort en god jobb, sett i lys av at det har vært store prosjekter og kostnader. Løsningen som det er søkt rammetillatelse for, vurderes som gjennomtenkte og gjennomførbare.

Av vannverkenes rapporter til Mattilsynet fremgår det at vannverkene gjennomfører prøvetaking i henhold til krav fra Mattilsynet. Videre fremgår det av rapportene at vannverkene tar flere prøver enn minimumskravet, og at prøver tas både fra ledningsnett og høydebasseng. Det fremgår videre i intervju med vannverkene at prøvetakingen tilpasses vannverkenes risikovurderinger og forhold i egne ledningsnett.

Leder for kommunalteknikk forteller at kommunen har oversikt over ledningsnettet gjennom kartdatabasen i Gemini VA. Dokumentasjon og intervjuer viser at kommunen kun får informasjon om vannverkets avvik, fornyelse eller lekkasje når det tas opp i styremøter eller ved hendelser, ikke gjennom systematiske oversikter. Kommunen opplyser at de blir orientert når fornyelsestiltak berører kommunens egne ledninger eller krever samordning.

Leder for kommunalteknikk opplyser videre at kommunen og vannverkene samarbeider om prioritering og gjennomføring av fornyelsesprosjekter, og at tiltak samordnes når rør ligger i samme trasé. Beslutninger om

fornyelse i private vannverk kan bli påvirket av kostnadshensyn, og dette kan innebære risiko for etterslep i fornyelsesarbeidet.

Leder for kommunalteknikk forteller videre at det har vært tilfeller hvor kommunen kunne ha fått informasjon om avvik tidligere, som analyser av drikkevann som overstiger grenseverdier for trygt drikkevann, og han påpeker at kommunen kunne gjort mer for å følge opp slike avvik. Som en mulig løsning påpekes det at kommunen kan etterstrebe å ta opp avvik i styremøtene til vannverkene og at det kunne vært mer åpenhet om driftsutfordringer i styremøtene til vannverkene.

Kommuneoverlegen opplyser å være usikker på om kommunen har full oversikt over vannverkernes virksomhet, og at dette i større grad kan ivaretas gjennom tettere samarbeid, særlig innen beredskap.

5.1.4. Informasjon til innbyggere

Kommunen har en temaside om vannforsyning på sine nettsider, hvor det fremgår hvilket vannverk som forsyner ulike områder. Innbyggerne henvises her til oppdatert informasjon fra vannverkene, inkludert driftsmeldinger, avvik, kokeanbefalinger og kontaktpunkter.

I intervju med leder for kommunalteknikk ble det opplyst at kommunens servicekontor publiserer informasjon på kommunens hjemmeside ved hendelser som krever varsling til innbyggere, basert på meldinger fra vannverkene. Det ble også opplyst at servicekontoret har rutiner for rask publisering ved behov.

FVV opplyser at de benytter en felles SMS-løsning som også kommunen kan bruke, og at varsel sendes til alle berørte basert på adresseregisteret. KYEV opplyser om lignende praksis.

5.2. Revisjonens vurdering

Revisjonskriterium:

Kommunen skal innhente nødvendig informasjon om forhold som kan påvirke drikkevannets kvalitet og følge opp avvik for å sikre at drikkevannet oppfyller kravene til trygt vann

Kriteriet innebærer at kommunen skal ha etablerte rutiner for å innhente, vurdere og følge opp informasjon om vannkvalitet. Dette omfatter både avvik og andre forhold som kan påvirke drikkevannets kvalitet over tid, og bygger på kommunens ansvar etter folkehelseloven, kommuneloven og drikkevannsforskriften.

Etter revisjonens vurdering innebærer dagens praksis at informasjonsinnhenting i stor grad er hendelsesstyrt og knyttet til enkeltavvik, ikke systematisk og risikobasert. Kommunen har ikke etablert faste rutiner for å innhente og analysere helhetlige datasett om vannkvalitet, lekkasjer og fornyelse. Dette gjør at kommunen bare delvis oppfyller kriteriet om å innhente nødvendig informasjon.

Manglende systematikk i informasjonsinnhenting innebærer at kommunen kan mangle oversikt over utviklingen i vannkvaliteten over tid og over forhold som kan medføre økt risiko før de utvikler seg til avvik. Revisjonen vurderer at dette kan bidra til å svekke kommunens evne til å ivareta sitt ansvar etter folkehelseloven, herunder plikten til å ha oversikt over helserisiko og følge opp forhold som kan påvirke innbyggernes helse.

Når vannforsyningen leveres av private vannverk som kommunen ikke har driftsansvar for, øker behovet for at kommunen har god internkontroll og egne rutiner for innhenting og vurdering av informasjon. Revisjonen vurderer at dagens praksis gjør kommunen mer sårbar enn nødvendig og kan føre til at tidlige varselsignaler ikke oppdages eller følges opp.

Revisjonskriterium:

Kommunen skal ha oversikt over hvor innbyggerne kan finne oppdatert informasjon om drikkevannskvaliteten

Kriteriet innebærer at kommunen skal sørge for at innbyggerne har enkel tilgang til oppdatert og korrekt informasjon om drikkevannskvalitet og eventuelle avvik. Dette bygger både på drikkevannsforskriftens krav til informasjon og folkehelselovens krav om å beskytte befolkningen mot helseskade.

Revisjonen vurderer at kommunen i hovedsak oppfyller kriteriet når det gjelder å ha oversikt over hvor informasjonen finnes, og å ha praktiske ordninger for å formidle driftsmeldinger ved avvik.

6. ROS- og beredskapsarbeid

Dette kapittelet setter søkelys på følgende problemstilling:

- Følger kommunen opp at det gjennomføres nødvendige beredskapsforberedelser og at det utarbeides beredskapsplaner for vannsikkerheten?

Her vil vi blant annet belyse kommunens arbeid med sikre vannsikkerheten både ved daglig drift og i kriser, bl.a. når det gjelder levering av nødvann.

Til denne problemstillingen har vi i kapittel 3 utledet følgende revisjonskriterier:

- Kommunen skal inkludere vannforsyningen som kritisk samfunnsfunksjon i sin helhetlige ROS-analyse og beredskapsplan.
- Kommunen skal samarbeide med vannverkseierne om håndtering av svikt i drikkevannsforsyningen.
- Kommunen skal sørge for at det er avtaler om nødvannsforsyningen ved bortfall av ordinær forsyning.

6.1. Fakta

6.1.1. Kommunens ROS- arbeid

I den helhetlige risiko- og sårbarhetsanalysen for 2025 (HROS) beskrives det at analysen skal vurdere hendelser som kan påvirke kritiske samfunnsfunksjoner. Langvarig svikt i vann- og avløpssystemene er ett av scenarioene. Analysen beskriver hvilke konsekvenser dette kan få for kommunale tjenester og infrastruktur i Enebakk kommune.

HROS viser til flere forebyggende og skadebegrensende tiltak som allerede er etablert:

- hovedplan for vannforsyning, avløp og vannmiljø
- reservevolum i høydebasseng
- avtale om reservevannforsyning (ultimo 2025)
- oversikt over drikkevannsbrønner
- adressebasert varsling (UMS)
- informasjonstiltak
- nødvannforsyning (NRVA tankbil, samarbeidsavtale)
- beredskapsplan for vann og avløp
- overvåkings- og varslingssystem på ledningsnett og vanntårn

Tiltak knyttet til reservevolum, reservevannforsyning og overvåkings- og varslingssystemer er etablert av vannverkene. Kommunen og vannverkene har i fellesskap etablert adressebasert varsling (UMS) gjennom ledningskartet.

Analysen beskriver også tiltak som kommunen anbefaler å følge opp videre:

- etablere plan for å opprettholde vannforsyningen til innbyggerne
- få på plass reservevannløsning
- etablere plan og rutiner for nødvann til sykehjem, boliger og øvrig befolkning

Analysen beskriver også andre mulige tiltak som:

- Kartlegge fremtidige klimaendringers påvirkning på vannforsyning og avløpshåndtering
- Reservevann - 2025
- Øve beredskapsplan for vann og avløp
- Oppmøteplasser for levering av vann

Analysen konkretiserer ikke hvordan kommunen skal arbeide videre med disse tiltakene.

I HROS står det at arealstrategiene i kommuneplanens samfunnsdel (kap. 4) krever at planlegging skal begrense skader og påvirkning fra klimaendringer. Analysen beskriver beredskapstiltak relatert til kommuneplanens satsingsområder, med noen eksempler nevnt nedenfor:

- Styrke beredskapsarbeidet i egen organisasjon gjennom økt kunnskap, systematisk forebyggingsarbeid og testing av beredskap og planverk.
- Samarbeide med private og offentlige aktører for å kartlegge, forebygge og begrense uønskede hendelser.
- Forebygge uønskede konsekvenser som følge av bortfall av strøm og vannforsyning.
- Aktivt trene egen organisasjon i årlige beredskapsøvelser for å være godt rustet til innsats dersom det oppstår uønskete hendelser.

6.1.2. Kommunens beredskapsplanverk

Det står i dokumentet *Plan for helhetlig arbeid med samfunnssikkerhet og beredskap* at planen bygger på HROS, og inneholder mål, strategier og plan for oppfølging av arbeid med samfunnssikkerhet og beredskap. I tillegg skal beredskapsarbeidet være grunnlag for oppfølging, revidering og koordinering av beredskapsplaner, kriseorganisering og praktisk arbeid med samfunnssikkerhet og beredskap.

I beredskapsdokumentet står det at Enebakk kommunes beredskapsplaner er forankret i lovpålagte prinsipper, prioriteringer og metoder for krise- og beredskapsledelse. Planene skal følge de nasjonale beredskapsprinsippene:

- (1) likhetsprinsippet
- (2) ansvarsprinsippet
- (3) nærhetsprinsippet og
- (4) samvirkeprinsippet

Videre beskriver planen at beredskapsarbeidet skal bygge på en prioriteringsrekkefølge etter følgende prinsipper:

1. Sikker/usikkerhets-prinsippet, som omhandler å mobilisere eller iverksette tiltak dersom man er usikker.
2. Moderat overreaksjons-prinsippet, som omhandler å mobilisere en overkapasitet av ressurser for håndteringen i tidlig fase.
3. Førsteinformasjons-prinsippet, som omhandler at Enebakk kommune alltid bør forsøke å være først ute med informasjon til media og interessenter. Enebakk kommune benytter proaktiv stabsmetodikk som metode i håndteringen av beredskapssituasjoner på alle nivåer i beredskapsorganisasjonen.

Som mål står det i planen at kommunen etterstreber:

- Høyt fokus på samfunnssikkerhet og beredskap i hele organisasjonen.
- Bred deltakelse i gjennomføring av risiko- og sårbarhetsanalyser slik at risiko og sårbarheter avdekkes.
- Bruke alle tilgjengelige data, ROS-analyser og egne og andres erfaringer for å utvikle gode beredskapsplaner.
- Systematisk opplæring for alle som har en rolle i beredskapsplanlegging og krisehåndtering for å sikre at alle er godt kjent med ansvar og rolle.
- Jevnlig gjennomføring av øvelser slik at sårbarheter og læringspunkter avdekkes, og at alle er kjent med beredskapsplanene.

I beredskapsplanen for Miljø og samfunn (MOS) står det at denne planen er en del av kommunens overordnede beredskapsplan. Beredskapsplanen omfatter det ansvaret som kommunalområdet MOS har i sin daglige drift, med hensyn til forvaltning av kommunale bygg, tekniske anlegg for vann, avløp, brann- og redningstjeneste, renovasjon, samferdsel, plan og byggesak.

Videre står det at beredskapsplan for MOS er koblet opp mot overordnet ROS-analyse.

6.1.3. Status for tiltakskort og revisjoner

MOS har eksisterende tiltakskort for flom/overvann, ras/skred, langvarig utfall av IKT- og dokumentasjonssystemer, langvarig bortfall av energiforsyning, brann i bygninger, uforutsette hendelser samt svikt i vann- og avløpssystemer.

Beredskapskoordinatoren opplyser at beredskaps- og tiltaksplaner revideres fortløpende, og at en gjennomgang og oppdatering er planlagt våren 2026. Videre opplyses det om behov for å utarbeide flere tiltakskort og oppdatere eksisterende, blant annet innen vannforsyning.

I en forvaltningsrevisjon på beredskap i 2023 i Enebakk kommune, opplyste kommunen at tiltakskort for kriseledelsen skulle ferdigstilles innen utgangen av 2022. Fra 2023 skulle arbeidet med avdelingenes beredskapsplaner igangsettes. Dette samsvarer med funnene i revisjonens gjennomgang av dagens dokumentasjon.

6.1.4. Samarbeid og informasjonsdeling med vannverkene

I intervju med KYEV fremgår det at vannverket har deltatt i kommunens arbeid med risiko- og sårbarhetsvurderinger. Vannverket har utarbeidet egne farekartlegginger, tiltakskort og beredskapsplaner som skal være delt med kommunen.

Leder for kommunalteknikk opplyser at vannverkene deltar på relevante samlinger om beredskap og gir faglige innspill om vannforsyningen. Leder opplyser videre å ikke kjenne til om vannverkene farekartlegginger er integrert i kommunens overordnede ROS-analyse, men har mottatt vannverkene beredskapsplaner.

Beredskapskoordinatoren opplyser at kommunen har et beredskapsråd som møtes to ganger i året. Rådet består av flere aktører med roller innen samfunnssikkerhet og beredskap, blant annet ordfører, kommunedirektørens ledergruppe, Statsforvalteren, brannvesenet, Røde Kors, politiet, Sivilforsvaret, Norgesnett, Heimevernet, næringsrådet og representanter fra begge vannverkene. Beredskapskoordinator forteller at beredskapsrådet har hatt særlig søkelys på egenberedskap knyttet til krigssituasjoner og fungerer som en møteplass for informasjonsdeling og koordinering på tvers av sektorer. Vannverkene deltar og gir innspill til kommunens arbeid med ROS og beredskap. Kommunen har i tillegg en beredskapsgruppe bestående av kommunalsjefer, som møtes månedlig. Beredskapskoordinatoren opplyser å ikke ha mottatt farekartlegginger og beredskapsplaner fra vannverkene, men at disse kan være mottatt av andre deler av organisasjonen.

6.1.5. Håndtering av hendelser og eskalering

Leder for kommunalteknikk opplyser at ansatte i kommunens vaktordninger ofte er første mottaker av varsler fra politi, brannvesen eller andre aktører ved hendelser som berører vannforsyningen. Vakthavende vurderer om hendelsen skal eskaleres, og nærmeste leder kontaktes ved alvorlige hendelser.

I beredskapsplan for MOS, står det at all kriseledelse skal gjennomføres på lavest mulig nivå. Kriseleder vil være den som i øyeblikket har det kommunale ansvaret for å lede krisen. I akutfasen vil dette normalt være den som har ansvaret i en normalsituasjon, vanligvis enhetsleder eller avdelingsleder for den berørte enhet/avdeling. Enhetsleder skal vurdere i samarbeid med kommunalsjef om en situasjon skal defineres som en krise, og om det skal settes lokal kriseledelse. Videre står det at, er det tvil skal man alltid konferere med kommunens kriseledelse, fortrinnsvis kommunedirektør.

Beredskapskoordinator forteller at kommunen bruker krisehåndteringssystemet Rayvn til å loggføre hendelser, varsle relevante aktører og utarbeide rapporter, blant annet til Statsforvalteren. Systemet brukes både i øvelser og i reelle situasjoner. Rayvn har en samvirkefunksjon som gjør det mulig å kommunisere med andre kommuner og eksterne aktører. Vannverkene har tilgang til systemet og skal kunne følge opprettede hendelser og delta i dialogen, men de har ikke fullmakt til å opprette kommunal kriseledelse. Beredskapskoordinator forteller at kommunen har det overordnede ansvaret for koordinering dersom en hendelse berører vannforsyningen.

I HROS er det angitt som et skadebegrensende tiltak at vannverkene skal ha tilgang til Rayvn.

6.1.6. Varsling og kontaktlister

Beredskapskoordinatoren opplyser at kommunen har etablerte varslingslister som benyttes ved hendelser, og at disse skal sikre rask kontakt med vannverkene. Kommunikasjonen mellom partene beskrives som fungerende og uten vesentlige hindringer.

I intervju med FVV og KYEV fremgår det at lister over kontaktpersoner er oppdatert og deles mellom partene.

Leder for kommunalteknikk opplyser at kommunen ikke har et system som automatisk varsler eller kontrollerer om kontaktlistene er oppdatert. Oppdatering og oppfølging skjer i praksis når noen husker å gjøre det, og følger ikke faste rutiner. Avvik knyttet til kontaktlister og rutiner registreres i kommunens avvikssystem, men det finnes ingen fast prosess for gjennomgang og kontroll av oppdatert kontaktinformasjon.

6.1.7. Beredskapsøvelser og samhandling

Beredskapskoordinatoren opplyser at kommunen gjennomfører månedlige «skrivebordsøvelser» for bruk av Rayvn, samt minst én større beredskapsøvelse med kriseledelsen årlig. Det ble gjennomført en digital øvelse i 2025 knyttet til en sikkerhetspolitisk krise. Etter øvelsen ble det identifisert behov for tiltak innen sikring av kritisk infrastruktur, blant annet koordinering av planer med vannverkene, arbeid med nødvann og reservevann, og øvelser sammen med vannverkene. Dette arbeidet er foreløpig ikke igangsatt.

I en forvaltningsrevisjon i 2023 ble det påpekt at øvelsene i hovedsak involverte kriseledelsen, og det ble anbefalt å vurdere bredere involvering av kommunens personell. Kommunedirektøren uttalte at kommunen hadde gjennomført noen øvelser med flere deler av organisasjonen, men at det var behov for å gjøre dette mer systematisk fremover.

Kommunen opplyser at dagens praksis er tilsvarende: de siste øvelsene har vært gjennomført med kriseledelsen. Det gjennomføres øvelser minst hver annen måned, og kommunalområdene øver også hver for seg. Statsforvalteren arrangerer øvelser annenhver måned, og disse alternerer med nødnettøvelser.

Beredskapskoordinatoren og leder for kommunalteknikk opplyser at de ikke har gjennomført beredskapsøvelser sammen med vannverkene. KYEV bekrefter at vannverket ikke har deltatt i kommunale øvelser, men de uttrykker et ønske om å delta fremover. FVV opplyser tilsvarende.

I beredskapsplanen for kommunalområdet finnes tiltakskort for langvarig svikt i vann- og avløpshåndtering. En av oppgavene i tiltakskortet er å etablere kontakt med berørte vannverk, som deretter skal sikre gjennomføring av tiltak og hensiktsmessig organisering. Kommunen skal følge opp tiltakene i henhold til ansvar og kapasitet. Beredskapskoordinatoren opplyser at oppdaterte tiltakskort er en viktig forutsetning for å kunne gjennomføre relevante øvelser innen vannforsyning.

6.1.8. Erfaringer fra hendelser og øvrig samarbeid

Kommunen opplyser at det ikke har vært hendelser de siste årene som har utløst beredskap knyttet til vannforsyningen. Årsmøtedokumentene fra KYEV viser at det ikke var uønskede hendelser ved vannkilden i 2024. FVV opplyser at de har hatt driftsutfordringer i form av strømbrudd, men ingen hendelser som har påvirket vannkilden.

Både kommunen og vannverkene uttrykker at de forventer at samarbeidet vil fungere godt dersom en krisesituasjon skulle oppstå.

Den eksisterende samarbeidsavtalen mellom kommunen og vannverkene beskriver at partene skal bistå hverandre i krisesituasjoner, og gjøre tilgjengelig mannskap, biler, maskiner og utstyr ved behov.

6.1.9. Kommunens arbeid med nødvann

Beredskapsplanen for Miljø og samfunn (MOS) beskriver kommunens ansvar for å ivareta kritisk infrastruktur, herunder vannforsyning. Planen presiserer at kommunen har et overordnet ansvar for at innbyggerne har tilgang til sikker vannforsyning, også ved hendelser som krever bruk av reservevann eller nødvann. Dette ansvaret skal ivaretas gjennom avtaler om samordning og beredskap, og ved å sikre at det finnes ordninger for både reservevann og nødvann.

I tiltakskortet⁹ for langvarig svikt i vann- og avløpshåndtering framgår det blant annet at kommunen i en akutt fase skal etablere kontakt med berørte vannverk og avklare hendelsens omfang og ansvarsforhold. Under oppfølging framgår det videre at kommunen skal sikre nødvann ved behov og etablere avtale for å sikre nødvann.

Samarbeidsavtalen mellom kommunen og vannverkene inneholder bestemmelser om at partene skal samarbeide om beredskap knyttet til både brannvann og nødvann. Avtalen legger opp til at partene skal vurdere hvilke løsninger som kan etableres ved bortfall av ordinær vannforsyning. Avtalen inneholder likevel ingen konkrete eller detaljerte beskrivelser av faste ordninger for nødvann.

6.1.10. Kommunens vurdering av leveringssikkerhet

Av HROS framgår det at kommunen har vurdert risiko knyttet til langvarig svikt i vannforsyningen. Analysen påpeker at Enebakk har to private vannverk som vurderes som mindre robuste enn større vannverk, basert på faktorer som bemanning, økonomiske ressurser og generelle sårbarhetsaspekter. Kommunen vurderer hendelser som brudd på ledningsnett, uønsket råvannskvalitet og bortfall av vann som sannsynlige, og knytter disse til konsekvenser for samfunnskritiske funksjoner som helse- og omsorg, skoler og brannvesen.

Leder for kommunalteknikk forteller at kommunen vurderer leveringssikkerhet ut fra vannverkernes avtaler, beredskap og tekniske løsninger.

6.1.11. Status for avtaler om nødvann

Leder for kommunalteknikk opplyser at kommunen per mai 2026 ikke hadde inngått skriftlige avtaler om nødvannforsyning ved bortfall av ordinær vannforsyning. Kommunen har imidlertid mulighet til å få tilgang til vann med tankbil gjennom et regionalt vann- og avløpsselskap, men dette er ikke formalisert i en egen avtale.

Etter gjennomført intervju opplyser leder at kommunen har kontakt med lederen for nødvannssamarbeidet i regionen, samarbeidet inkluderer flere kommuner i Akershus og Oslo.

Det ble berammet et møte etter påske, 10.04.2026, hvor vannverket var invitert til å delta. I etterkant av møte, 05.05.2026, forteller leder at kommunen må vente på svar angående medlemskap og kostnader til etter gjennomføring av årsmøte i regionsamarbeidet.

6.1.12. Vannverkernes kapasitet og egne løsninger

KYEV opplyser at vannverket har tre beredskapstanker på 1 000 liter som kan brukes til å levere vann ved hendelser, blant annet til sykehjem og andre sårbare grupper. Vannverket arbeider også med å vurdere en avtale om nødvann med andre kommuner i regionen, men peker på at dette også er et kostnadsspørsmål.

FVV opplyser at vannverket ikke har egne tankbiler eller formelle avtaler om nødvannsleveranser fra eksterne aktører. Videre opplyser vannverket at de antar at kommunen vil ha ansvar for å rekvirere bistand, for eksempel fra Sivilforsvaret, ved større hendelser. Vannverket har enkelte mindre tanker tilgjengelig, men

⁹ Beredskapsplan Miljø og samfunn (MOS) (2025).

opplyser at kapasiteten er begrenset.

6.1.13. Ansvarsavklaringer og behov hos sårbare institusjoner

Leder for kommunalteknikk opplyser at kommunen ser behov for tydeligere avklaringer om ansvar og praktisk håndtering av nødvann for institusjoner som sykehjem og andre sårbare mottakere. Det finnes i dag ingen fastsatte rutiner for hvordan slike bygg skal sikres vann dersom den ordinære vannforsyningen faller bort.

Han opplyser også at kommunen vurderer:

- hvilken grad av egenberedskap institusjoner skal ha
- hvor lenge de skal kunne klare seg uten ordinær vannforsyning
- hvilke fasiliteter institusjonene må ha for å kunne ta imot nødvann, for eksempel om en utvendig vannpost er tilstrekkelig eller om det trengs tilrettelagte løsninger for mottak og intern distribusjon

Beredskapskoordinatoren bekrefter at temaet nødvann for sårbare mottakere er diskutert internt. Kommunen arbeider med å tydeliggjøre krav til egenberedskap for slike bygg. Det er foreløpig ikke fastsatt:

- hvilke konkrete løsninger som skal gjelde for mottak av nødvann
- hvilke bygg som skal prioriteres ved manuell distribusjon av vann
- hvor lenge institusjoner skal kunne håndtere bortfall av vann uten bistand fra kommunen.

6.2. Revisjonens vurdering

Revisjonskriterium:

Kommunen skal inkludere vannforsyningen som kritisk samfunnsfunksjon i sin helhetlige ROS-analyse og beredskapsplan

Kriteriet innebærer at kommunen skal identifisere vannforsyning som en kritisk samfunnsfunksjon, samle inn og vurdere relevante risikoer og sårbarheter, og bruke disse vurderingene som grunnlag for beredskapsplaner, tiltakskort og videre oppfølging. Kravet følger blant annet av folkehelseloven, sivilbeskyttelsesloven, forskrift om kommunal beredskapsplikt og drikkevannsforskriften.

Kommunen har gjennomført en helhetlig ROS-analyse (HROS) der langvarig svikt i vann- og avløpssystemene er analysert som ett av scenarioene. Analysen identifiserer konsekvenser for kommunale tjenester og lister opp flere eksisterende tiltak. Det er uklart i hvilken grad vannverkene egne farekartlegginger og beredskapsplaner faktisk er integrert i kommunens HROS.

Manglende oversikt over vannverkene farekartlegging og beredskapstiltak kan føre til at kommunen ikke identifiserer kritiske sårbarheter i vannforsyningen. Dette kan medføre utilstrekkelig beredskap og dermed brudd på kravene til en helhetlig tilnærming til samfunnssikkerhet og sitt ansvar for folkehelsen.

Etter revisjonens vurdering er kriteriet kun delvis oppfylt. Kommunen har inkludert vannforsyning som en kritisk samfunnsfunksjon i sin helhetlige ROS-analyse og har etablert formelle arenaer for dialog og informasjonsdeling med vannverkene, blant annet gjennom beredskapsrådet. Samtidig viser gjennomgangen

at kommunen ikke har tilstrekkelig oversikt over vannverkene egne farekartlegginger og beredskapsplaner, og at det er uklart i hvilken grad disse er systematisk integrert i kommunens overordnede ROS-arbeid. Dette innebærer en risiko for at kommunen ikke har et fullstendig og oppdatert risikobilde som grunnlag for sine vurderinger og beredskapsplaner.

Revisjonskriterium:

Kommunen skal samarbeide med vannverkseierne om håndtering av svikt i drikkevannsforsyningen

Kriteriet innebærer at kommunen skal ha etablerte arenaer, rutiner og planverk som sikrer godt samarbeid med vannverkene ved svikt i vannforsyningen. Dette omfatter blant annet informasjonsutveksling, felles planlegging, beredskapsøvelser og samordning av tiltak, i tråd med drikkevannsforskriften, kommunal beredskapsplikt og samarbeidsavtalen mellom partene.

Kommunen har et beredskapsråd der vannverkene deltar, og vannverkene har tilgang til kommunens krisehåndteringssystem Rayvn. Det finnes varslingslister som brukes ved hendelser, og begge parter beskriver samarbeidet som godt.

Samtidig viser undersøkelsen at det ikke er etablert rutiner for systematisk kontroll og oppdatering av varslingslister. Kommunen har ikke gjennomført beredskapsøvelser sammen med vannverkene de siste årene, til tross for at dette er omtalt i samarbeidsavtalen og trukket fram som behov i tidligere revisjon og øvelser.

Etter revisjonens vurdering vil det være risiko for uklarheter om roller, ansvar og praktisk gjennomføring når svikt oppstår. Manglende felles øvelser svekker partenes evne til å håndtere en reell krisesituasjon på en koordinert måte. Dette kan forsinke tiltak og føre til dårligere håndtering av hendelser som berører vannforsyningen, med konsekvenser for innbyggerne. I en situasjon hvor vannforsyningen leveres av private vannverk, er det særlig viktig at kommunen har et oppdatert og operativt planverk som tydeliggjør ansvar og tiltak ved svikt. Manglene kan medføre at kommunen ikke fullt ut oppfyller kravene til helhetlig og systematisk beredskapsarbeid.

Revisjonen vurderer at kommunen har etablert formelle arenaer for samarbeid, men at praktisk samordning, øving og systematisk informasjonsdeling ikke er tilstrekkelig utviklet. Dette innebærer at kommunen ikke fullt ut oppfyller kriteriet om samarbeid ved svikt i drikkevannsforsyningen.

Revisjonskriterium:

Kommunen skal sørge for at det er avtaler for nødvannforsyning ved bortfall av ordinær forsyning

Kriteriet innebærer at kommunen skal sikre at det finnes formelle og tilstrekkelige ordninger for nødvann ved svikt i ordinær vannforsyning. Dette omfatter skriftlige avtaler, avklarte ansvarsforhold og planer for hvordan nødvann skal leveres, særlig til sårbare mottakere. Kravet bygger blant annet på drikkevannsforskriften, kommunal beredskapsplikt og helseberedskapsloven.

Manglende avtaler om nødvann utgjør en vesentlig beredskapsmessig svakhet. Kommunen har ikke avklart for at det vil være tilgjengelig nødvann ved bortfall av ordinær forsyning, og det er ikke avklart hvordan kritiske tjenester som sykehjem, omsorgsboliger og andre sårbare institusjoner skal sikres vann. Dette kan få alvorlige konsekvenser for liv og helse ved en hendelse. Manglende ferdigstillelse av reservevannløsninger hos vannverkene gjør det særlig viktig at kommunen har egne og operative ordninger for levering av vann i

nødstilfeller. Etter revisjonens vurdering er dette et betydelig avvik som bør prioriteres i kommunens videre beredskapsarbeid.

Kommunen har gjennom HROS-prosessen systematisk kartlagt behovet for nødvann, og har i forbindelse med revisjonen tatt initiativ til dialog med regionsamarbeidet for nødvann med hensikt å vurdere ulike avtalealternativer. Videre er kommunen oppmerksom på nødvendigheten av å arbeide med distribusjonslinjer ved levering av nødvann.

Etter revisjonens vurdering oppfyller ikke kommunen kriteriet. Fraværet av skriftlige avtaler om nødvann innebærer at kommunen ikke har etablert de ordningene som lovverket forutsetter.

7. Oppsummering og konklusjon

Revisjonen konkluderer med at kommunens oppfølging av vannforsyningen i stor grad er tillitsbasert, og at kommunen i begrenset grad utøver en systematisk oppfølgingsrolle. Revisjonen er av den oppfatning at Enebakk kommune har en god dialog med vannverkene.

Revisjonen viser at kommunen ikke har etablert et tilstrekkelig systematisk og risikobasert grunnlag for egen oppfølging av vannforsyningen, slik kommunens ansvar etter kommuneloven og folkehelseloven forutsetter. Kommunens praksis for innhenting og bruk av informasjon gir begrenset oversikt over vannkvalitet, sårbarheter og utvikling over tid. Dette innebærer en risiko for at kommunen ikke fanger opp endringer eller tidlige varselsignaler som kan ha betydning for befolkningens helse og sikkerhet.

Når vannforsyningen i hovedsak leveres av private aktører som kommunen ikke har driftsansvar for, stiller dette særskilte krav til kommunens egen styring og kontroll. Etter revisjonens vurdering er ikke dette tilstrekkelig ivaretatt i dag.

Innen beredskap er vannforsyning inkludert i kommunens helhetlige ROS-arbeid, men manglende operativ oppfølging av identifiserte tiltak, fravær av øvelser og lite systematisk samordning med vannverkene svekker kommunens evne til å håndtere alvorlige hendelser.

Det mest vesentlige funnet er at kommunen ikke har inngått skriftlige avtaler om nødvann, noe som innebærer at kommunen ikke oppfylder sitt beredskapsansvar på et område som er kritisk for liv og helse. Samlet sett vurderer revisjonen at kommunens praksis gjør Enebakk kommune mer sårbar enn nødvendig, og at det er behov for å styrke både den løpende oppfølgingen av vannforsyningen og den operative beredskapen for å sikre en helhetlig og robust ivaretagelse av kommunens ansvar.

8. Anbefalinger

Med bakgrunn i vår gjennomgang vil vi anbefale kommunedirektøren i Enebakk kommune følgende:

- sørge for at kommunen har en etablert og dokumentert nødvannsløsning med tydelig avklarte distribusjonslinjer
- sørge for at beredskapsarbeidet knyttet til vannforsyning herunder tiltakskort, blir oppdatert
- sørge for at det gjennomføres regelmessige beredskapsøvelser knyttet til vannforsyning i samarbeid med vannverkene
- sørge for at informasjon om vannkvalitet og vannverkens farekartlegginger og beredskapsplaner blir aktivt innhentet av kommunen.

Et utkast til rapport har blitt oversendt kommunedirektøren til uttalelse. Kommunedirektørens uttalelse datert 21. mai 2026 er vedlagt rapporten.

Ski/Drammen, den 27. mai 2026

Torkild Halvorsen
Oppdragsansvarlig

Mathilde Marie Tomasgård
Prosjektleder

Even Tveter
Prosjektmedarbeider

Referanser

LOV-2010-06-25-45 Lov om sivil beskyttelse og beredskap (sivilbeskyttelsesloven)

LOV-2000-06-23-56 Lov om helsemessig og sosial beredskap (helseberedskapsloven)

LOV-2018-06-22-83 Lov om kommuner og fylkeskommuner (kommuneloven)

LOV-2011-06-20-69 Lov om folkehelsearbeidet (folkehelseloven)

FOR-2011-08-22-894 Forskrift om kommunal beredskapsplikt

FOR-2016-12-22-1868 Forskrift om vannforsyning og drikkevann (drikkevannsforskriften)

Mattilsynet (2025). Veileder til forskrift om vannforsyning og drikkevann (drikkevannsforskriften)

Dokumenter fra Enebakk kommune:

- Samarbeidsavtale mellom kommune og vannverkene
- Beredskapsplan Miljø og samfunn (MOS), 2025
- Plan for helhetlig arbeid med samfunnssikkerhet og beredskap
- Helhetlig risiko- og sårbarhetsanalyse 2025

Dokumenter fra Vannverkene:

- Årsberetning 2024 KYEV
- Årsberetning 2024 FVV
- Rapport til mattilsynet FVV 2025
- Rapport til mattilsynet KYEV 2025
- Flateby Vannverk Hovedplan 2022-2026

RSK 001 Standard for forvaltningsrevisjon, fastsatt av NKRFs styre 12.08.2020,

https://www.nkrf.no/filarkiv/File/Publikasjoner/RSK_RevisjonsStandard_Kommune/RSK_001_Standard_for_forvaltningsrevisjon_200812.pdf

Videre arbeid

Kommunen har igangsatt og planlegger oppfølging på flere områder:

- arbeid med å avklare og etablere løsning for nedvann, herunder tilknytning til regionalt samarbeid
- gjennomgang og oppdatering av beredskapsplanverk og tilhørende tiltakskort
- vurdering av rutiner for økt systematikk i innhenting og oppfølging av relevant informasjon fra vannverkene
- videreutvikling av samarbeid med vannverkene, herunder knyttet til beredskap og øvelser
- revidering av samarbeidsavtale med vannverkene

Arbeidet vil inngå som en del av kommunens ordinære oppfølging av samfunnssikkerhet, tilsyn og internkontroll.

Avslutning

Kommunedirektøren vurderer rapporten som et nyttig grunnlag for det videre arbeidet, og vil følge opp anbefalingene som ledd i å videreutvikle kommunens arbeid med vannforsyning og beredskap.

Med hilsen

Olav Gjesdahl Weng
Fungerende kommundirektør

Dokumentet er elektronisk godkjent.

Vedlegg 2 – Utledning av revisjonskriterier

Oppfølging av vannverkene

- I hvilken grad følger kommunen opp vannverket slikt at det leveres trygt vann til innbyggerne i kommunen?

Utlede revisjonskriterier:

- Kommunen skal innhente nødvendig informasjon om forhold som kan påvirke drikkevannets kvalitet og følge opp avvik for å sikre at drikkevannet oppfyller kravene til trygt vann.
- Kommunen skal ha oversikt over hvor innbyggerne til enhver tid kan finne oppdatert informasjon om drikkevannskvaliteten.

Kilder og begrunnelse:

Drikkevannsforskriften § 4 fastslår at drikkevann skal være helsemessig trygt og klart. Dette innebærer at vannet ikke skal inneholde mikroorganismer, parasitter eller stoffer i mengder som kan medføre fare for helseskade.

Enebakk kommune har ikke ansvar for den daglige driften av private vannverk, men har et overordnet ansvar for folkehelsen etter folkehelseloven § 4. Loven krever at kommunen har oversikt over faktorer som kan påvirke helsetilstanden til innbyggerne.

Når grenseverdier overskrider, har vannverkene ansvar for å iverksette tiltak etter drikkevannsforskriften § 4, mens kommunen har etter folkehelseloven § 4 ansvar for å medvirke til at helsemessige hensyn ivaretas av andre myndigheter og virksomheter, herunder vannverkene. Medvirkningen skal skje blant annet gjennom råd, uttalelser, samarbeid og deltagelse i planlegging og ved gjennomføring av tiltak.¹⁰

Etter folkehelseloven § 12 opplysningsplikt¹¹ kan kommunen pålegge den som driver virksomhet som kan ha innvirkning på helsen, en plikt til, å gi kommunen de opplysningene som nødvendige for at de kan utføre sitt gjøremål.

Kommunen skal føre tilsyn med virksomhet¹² som omfattes folkehelseloven §8 der virksomheter skal planlegges, tilrettelegges og drives på en helsemessig tilfredsstillende måte, slik at det ikke medfører helseskade for innbyggerne. Kommunen skal etter folkehelseloven §7a prioritere sin tilsynsvirksomhet etter en vurdering av helserisiko. Kommunens myndighet kan utøves av kommuneoverlegen dersom dette på grunn av tidsnød er nødvendig for at kommunens oppgaver etter §7 skal kunne utføres.

Kommuneloven stiller krav om at kommunen skal ha internkontroll for å sikre at lover og forskrifter følges. Kommunedirektøren har ansvaret for internkontrollen, som skal være systematisk og tilpasset kommunens størrelse, aktiviteter og risikoforhold. Internkontrollen skal blant annet omfatte nødvendige rutiner og prosedyrer, avdekking og oppfølging av avvik og risiko for avvik, samt dokumentasjon og evaluering av tiltakene. Bestemmelsen er relevant for kommunens oppfølging av vannverkene, ettersom den forutsetter at

¹⁰ LOV-2011-06-20-69 Lov om folkehelsearbeidet (folkehelseloven). § 4. Kommunens ansvar

¹¹ LOV-2011-06-20-69 Lov om folkehelsearbeidet (folkehelseloven). § 12. Opplysningsplikt

¹² LOV-2011-06-20-69 Lov om folkehelsearbeidet (folkehelseloven). § 7 a. Tilsyn med virksomhet og eiendom

kommunen har systemer som sikrer innhenting av nødvendig informasjon, vurdering av risiko og oppfølging av avvik som kan ha betydning for drikkevannskvaliteten og folkehelsen.¹³

Dersom analyser viser overskridelser av grenseverdier, skal kommunen vurdere helserisiko og iverksette nødvendige tiltak. Manglende rutiner for innhenting og kontroll av analyseresultater kan medføre brudd på tilsynsansvaret kommunen har og utgjøre en risiko for folkehelsen til innbyggerne.

Drikkevannsforskriften § 23 pålegger vannverkseier å informere abonnenter om vannkvalitet og eventuelle avvik. Selv om dette primært er vannverkets ansvar, skal kommunen sikre at innbyggerne har tilgang til korrekt og oppdatert informasjon, særlig ved avvik som kan medføre helserisiko.¹⁴ Veilederen til drikkevannsforskriften¹⁵ understreker at kommunen bør ha oversikt over informasjonskanaler og kunne formidle informasjon raskt ved behov. Dette er viktig for å oppfylle kravet om å beskytte befolkningen mot helseskade. Dersom vannverkene ikke oppfyller informasjonsplikten, må kommunen kunne gripe inn og sørge for at informasjonen blir tilgjengelig. Kommunens ansvar er forankret i prinsippet om forebygging i folkehelseloven § 7, som krever at kommunen skal iverksette nødvendige tiltak for å hindre helseskade.

Kommunen kan dessuten pålegge den ansvarlige virksomhet som nevnt i § 8, plikt til å gi allmennheten opplysninger om forhold ved virksomheten som kan ha innvirkning på helsen.¹⁶

I samarbeidsavtalen mellom kommunen og vannverkene, står det at vannverkene skal gi informasjon til kommunen dersom det er forsyningsbegrensninger i hele eller deler av kommunen.

ROS -og beredskapsarbeid

- Følger kommunen opp at det gjennomføres nødvendige beredskapsforberedelser og at det utarbeides beredskapsplaner for vannsikkerheten?

Utlede revisjonskriterier:

- Kommunen skal inkludere vannforsyningen som kritisk samfunnsfunksjon i sin helhetlige ROS-analyse og beredskapsplan.
- Kommunen skal samarbeide med vannverkseierne om håndtering av svikt i drikkevannsforsyningen.
- Kommunen skal sørge for at det er avtaler for nødvannsforsyning ved bortfall av ordinær forsyning.

Kilder og begrunnelse:

Etter drikkevannsforskriften § 26¹⁷, skal Kommunen, i samsvar med sivilbeskyttelsesloven¹⁸ kapittel 5 om

¹³ LOV-2018-06-22-83 Lov om kommuner og fylkeskommuner (kommuneloven). §25-1. Internkontroll i kommunen og fylkeskommunen

¹⁴ LOV-2011-06-20-69 Lov om folkehelsearbeidet (folkehelseloven). § 7. tiltak

¹⁵ Mattilsynet (2025). Veileder til forskrift om vannforsyning og drikkevann (drikkevannsforskriften). § 26. kommunens ansvar

¹⁶ LOV-2011-06-20-69 Lov om folkehelsearbeidet (folkehelseloven.) § 12. Opplysningsplikt

¹⁷ FOR-2016-12-22-1868 Forskrift om vannforsyning og drikkevann (drikkevannsforskriften). § 26. kommunens plikter

¹⁸ LOV-2010-06-25-45 Lov om sivil beskyttelse og beredskap (sivilbeskyttelsesloven). Kapittel V. Kommunal beredskapsplikt

kommunal beredskapsplikt, påse at forsyningen av drikkevann vurderes og følges opp. Dette innebærer at kommunen skal:

- ha oversikt over vannforsyningsystemer i kommunen,
- vurdere behovet for restriksjoner, og
- vurdere tilgang til nok trygt drikkevann i sine beredkapsplaner.

Videre skal drikkevannshensyn integreres i kommunens beredskap og planverk.

Kommunen plikter å kartlegge uønskede hendelser som kan inntreffe i kommunen, vurdere sannsynligheten for at disse inntreffer, og analysere hvordan de kan påvirke kommunen. Resultatet skal sammenstilles i en helhetlig risiko- og sårbarhetsanalyse (helhetlig ROS), som skal være grunnlaget for kommunens arbeid med samfunnssikkerhet og beredskap.¹⁹

I henhold til forskrift om kommunal beredskapsplikt § 2-3²⁰, skal kommunen utarbeide:

- en helhetlig ROS-analyse som dekker kritiske samfunnsfunksjoner, herunder vannforsyning
- utarbeide langsiktige mål, strategier, prioriteringer og plan for oppfølging av samfunnssikkerhets- og beredkapsarbeidet
- vurdere forhold som bør integreres i planer og prosesser

Beredkapsplanen skal være oppdatert, revideres årlig og jevnlig øves.

Kommunens egne styringsdokumenter for samfunnssikkerhet og beredskap²¹ understreker at helhetlig ROS skal bruke alle tilgjengelige data, ROS-analyser, egne og andres erfaringer for å utvikle gode beredkapsplaner. Vannverkene analyser er derfor en naturlig del av kunnskapsgrunnlaget for kommunens vurderinger.

Manglende oversikt over vannverkene farekartlegging og beredkapsiltak kan føre til at kommunen ikke identifiserer kritiske sårbarheter i vannforsyningen. Dette kan medføre utilstrekkelig beredskap og dermed brudd på kravene til en helhetlig tilnærming til samfunnssikkerhet etter forskrift om kommunal beredkapsplikt²² og drikkevannsforskriften²³.

Samarbeidsavtalen mellom vannverkene og kommunen inneholder bestemmelser om samordning av planlegging og drift, samt utveksling av informasjon som kan ha betydning for vannforsyningen. Av avtalen fremgår det at partene skal samarbeide om planlegging og håndtering av hendelser som berører vannforsyningen, herunder i krisesituasjoner hvor mannskap, utstyr og ressurser skal kunne stilles til rådighet for hverandre. Avtalen beskriver også informasjonsutveksling knyttet til beredskap. Det fremgår at partene skal utveksle kontaktlister, utstyrsoversikter og informasjon om avtaler og planer som kan ha betydning for beredskap og reservevannforsyning.

Kriteriet 3 vurderer derfor om kommunen har etablert et tilstrekkelig grunnlag for sin ROS-analyse og beredkapsplanlegging på vannforsyningsområdet, slik lovverket forutsetter.

¹⁹ LOV-2010-06-25-45 Lov om sivil beskyttelse og beredskap (sivilbeskyttelsesloven). § 14. kommunal beredkapsplikt – risiko- og sårbarhetsanalyse. § 15. Kommunal beredkapsplikt – beredkapsplan for kommunen.

²⁰ FOR-2011-08-22-894 Forskrift om kommunal beredkapsplikt. § 2. Helhetlig risiko- og sårbarhetsanalyse. § 3. Helhetlig og systematisk samfunnssikkerhet- og beredkapsarbeid

²¹ Plan for helhetlig arbeid med samfunnssikkerhet og beredskap. 1.3 Mål og strategier for arbeid med samfunnssikkerhet og beredskap, s.4

²² FOR-2011-08-22-894 Forskrift om kommunal beredkapsplikt

²³ FOR-2016-12-22-1868 Forskrift om vannforsyning og drikkevann (drikkevannsforskriften).

Etter drikkevannsforskriften § 26²⁴ skal Kommunen se til at forsyningen av drikkevann og eventuell svikt i forsyningen vurderes og følges opp gjennom kravene til kommunal beredskapsplikt. Dette skal skje i samsvar med kommunens helhetlige ROS-analyse. Veilederen til drikkevannsforskriften²⁵ understreker betydningen av samarbeid mellom kommunen og vannverkseierne, særlig gjennom gjennomføring av beredskapsøvelser som bidrar til å styrke håndteringen av svikt i vannforsyningen.

Etter Forskrift om kommunal beredskapsplikt § 7²⁶, skal kommunen gjennomføre beredskapsøvelser minst hvert annet år. Når scenario og øvingsform gjør det relevant, skal kommunen øve sammen med andre aktører.

I samarbeidsavtalen mellom kommunen og vannverkseierne fremgår det at partene skal samarbeide om beredskap, herunder:

- stille tilgjengelige mannskaper, biler, maskiner og utstyr til disposisjon for hverandre i krisesituasjoner
- utveksle oversiktslister for utstyr og kontaktlister, inkludert avtaler og kontaktlister til private firmaer
- arrangere felles beredskapsøvelser

Etter sivilbeskyttelsesloven²⁷ og forskrift om kommunal beredskapsplikt²⁸ skal kommunen kartlegge risiko og sårbarhet og utarbeide en helhetlig ROS-analyse som omfatter alle kritiske samfunnsfunksjoner, herunder drikkevannsforsyningen. Beredskapsplanen som kommunen er pliktig til å utarbeide skal beskrive hvordan uønskede hendelser skal håndteres, og som minimum inneholde tiltak som sikrer nødvendig håndtering av svikt i kritiske tjenester.

Etter helseberedskapsloven²⁹, har kommunen etter ansvarsprinsippet plikt til beredskapsforberedelser for tjenester kommunen har ansvar for, tilsvarende skal den som fører tilsyn med en virksomhet, også føre tilsyn med virksomhetens beredskap. Kommunen et særskilt ansvar for å iverksette nødvendige beredskapstiltak for å verne befolkningen ved hendelser som kan true liv og helse³⁰. Manglende tilgang til helsemessig trygt drikkevann er en hendelse som omfattes av lovens formål. Kommunen plikter derfor å planlegge for tilgang til drikkevann i situasjoner der ordinær forsyning faller bort – herunder nødvann. Kommunens ansvar gjelder uavhengig av hvilke løsninger vannverkene velger i sine systemer, fordi kommunen er øverste ansvarlige for befolkningens tilgang til grunnleggende helsetjenester og ressurser i kriser.

²⁴ FOR-2016-12-22-1868 Forskrift om vannforsyning og drikkevann (drikkevannsforskriften). § 26. Kommunens plikter

²⁵ Mattilsynet (2025). Veileder til forskrift om vannforsyning og drikkevann (drikkevannsforskriften). § 11. Beredskap

²⁶ FOR-2011-08-22-894 Forskrift om kommunal beredskapsplikt. §7. Øvelser og opplæring

²⁷ LOV-2010-06-25-45 Lov om sivil beskyttelse og beredskap (sivilbeskyttelsesloven). Kapittel V. Kommunal beredskapsplikt

²⁸ FOR-2011-08-22-894 Forskrift om kommunal beredskapsplikt

²⁹ LOV-2000-06-23-56 Lov om helsemessig og sosial beredskap (helseberedskapsloven). § 2-1. Ansvarsprinsippet

³⁰ LOV-2000-06-23-56 Lov om helsemessig og sosial beredskap (helseberedskapsloven). § 2-2. Planlegging og krav til beredskapsforberedelser og beredskapsarbeid